

חינוך בפרשה – פסח

ארבעה בנים וחמשה רבנים

'ארבעת הבנים' בהגדה, תופסים את מרכז הבמה החינוכית בכל דרשות הפסח. התורה מלמדת כיצד להלך כנגד רוחו של כל אחד מהם, וניתן לכתוב מאמרים ארוכים על הלקחים החינוכיים הנלמדים מהם **ככלל**, ומכל אחד מהם **בפרט**. אך בעיון בהגדה, והרצון 'לחדש בה דבר' בחרתי להניח את **ארבעת הבנים**, ולעסוק **בחמשת הרבנים**.

סמוך לפתיחת 'מגיד' מספרים מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי אלקעזר בן עזריה, ורבי עקיבא ורבי טרפון... וקרוי מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה. במפרשים תהו מה החידוש במעשה זה? הרי נפסק בשו"ע (תפ"א ב') "חייב אדם לעסוק בהל' הפסח וביציאת מצרים, ולספר בניסים ובנפלאות שעשה הקב"ה לאבותינו, **עד שתחטפנו שינה**". הרי כל אדם חייב במצוה זו, ומה מלמד מעשה זה? אלא, לקראת פסקת 'ארבעת הבנים', בה דורש 'בעל ההגדה' שנאחד סביב שולחנו את **כל** הבנים בליל התקדש חג, לטשטש את ההבדלים ולהעניק 'מקום' לכל אחד, פותח בעל ההגדה **בהוכחה** שהדבר אפשרי! לא דורשים מאתנו דבר שלא בוצע – ולא הוכח בהצלחה! הבה נעיין ביחמשת הרבנים' נגלה את הרקע השונה, הקושי, והמאחד! נלמד כיצד מצילים בגיבוש השונים להיות כאיש אחד.

רבי אלעזר בן עזריה ורבי טרפון היו כהנים, וראבי"ע אף היה 'מיוחס' במיוחד, בהיותו 'דור עשירי' לעזרא הסופר. שניהם היו גם עשירים מופלגים. 'עידית שבעידית', כאלה שמתקבלים לכל 'חיידר'. מהם נלמד כי מעלתם לא הביאה אותם לגאווה! **ר' טרפון** היה מופלג בדורו בעזרה כלכלית לעניים, אלמנות ויתומים. מרום מעלתו השפיל לראות והקים מעפר דל, עד שִׁכְנָה 'אביהם של ישראל'. סיפורים רבים מסרו חז"ל על הפלגתו בצדקה. **ר' אלעזר בן עזריה**, למרות מעמדו ה'משופר', ועליותו לנשיאות בגיל צעיר ביותר, לא ניכר בו 'וישמן ישורון...!' הוא דרש לסלק את שומר ביהמ"ד ולהכניס כל מבקשי ה', אף אלה שאין תוכם כפרם. אין לומר כי 'טעה' חלילה בהנהגה זו, שהרי בזכות יום זה מכובד, בו נוספו 400 או 700 ספסלים לביהמ"ד, יש בידניו את אחת המיוחדות במסכתות המשנה, מסכת **ע"דיות**, שחבורה 'בו ביום'. התנאים הללו מהווים תמרור הנחיה לכל בנש"ק, עשיר, שזכה וכוכבו דָּרָךְ בס"ד!

נביט ביתר רשימת 'תלמידי הכיתה' ונשתומם! **ר' אליעזר בן הורקנוס** – הרי עד גיל 28 עבד בשדה וכלל לא זכה לחלק בתורה! כאשר בחר לעמול בתורה – אביו נידהו בכעס! איך עלה והתעלה עד שנעשה לראשי רשימת החבורה? **ר' יהושע**, עני מרוד היה! קירות ביתו שחורים! איך גבר על קושי בפרנסה להעפיל בתורה? **ר' עקיבא**! בן גרים! רועה צאן עם הארץ עד גיל 40! איך טיפס עד רום המעלה שעיקר תורה שבע"פ נמסרה על ידו ונערכה ע"י תלמידיו? **ר' אליעזר**, ר' יהושע ור' עקיבא - כיצד השתלבו בחבורת המיוחסים והעשירים? **תורה היא וללמוד ממנה צריכים!**

הם זכו **כי האמינו בהם!** אכן, עם 'נתוני פתיחה' כה ירודים כמעט ואי אפשר לעלות – לולא אדם שיעמוד לימינך, ליבו מלא אהבה ואמונה, ובידו מקל נועם, כמלאך שאומר 'גדל!'. **ר' אליעזר** זכה לדמותו המאירה של רבן יוחנן בן זכאי רבו, שתמך בו בצעדיו הראשונים, הצמיד לו חברותות, ואף דאג למזונותיו. הוא המשיך לקרבו במילים מעודדות, כמו "אשריכם אברהם יצחק ויעקב שיצא מכם בן זה!" אף **ר' יהושע** עלה והתעלה בזכות אמו הצדיקה, זו שהוליכה אותו בינקותו לכל בתי המדרשות שבעיר כדי שאזניו יקלטו דברי תורה. עליה הכריז רבם ריב"ז "אשרי יולדתו". דמות-אם זו נוסכת כוחות להתגבר על כל הקשיים שבהמשך! **ורבי עקיבא** גדול החבורה, זכה **לרחל אשתו** עזר-כגנדו, שהצילתו מחומריותו ותמכה בהתקדמותו תוך הקרבה עצמית. **לימוד עצום יש כאן, הלכה למעשה!**

'כיתה מגובשת זו' מנחילה לימוד לדורות! 'אין חבוש מתיר עצמו' – הבה נפתח דלתות הצלחה, איננו יודעים מאיזו דלת יצא גדול הדור! כולם נעזרים באמון והערכה, מהורה, מרב, מרעייה. הבט לעבר העתיד ואל תתן לעבר להגביל את שאיפותיך. נזכה להיות בני-חורין אמיתיים, וזאת כאשר נזכור כי **חרו"ת** ראשי-תיבות חכם רשע תם ושאינו יודע לשאול! רק שולחן שמכיל את **כולם** – הוא שלחן מלכים מושלם. חג כשר שמח, נחת **מכולם!**

חג כשר ושמח, חרו"ת אמיתית!

יחיאל מיכל מונדרוביץ'

123ymm@gmail.com